

INTERNACIONAL

Alfredo Pastor
Professor de l'Iese

Càtedra Iese-Banc Sabadell
d'Economies Emergents

“ Si volem trobar una solució satisfactòria, caldrà que ampliem el criteri de racionalitat fins que coincideixi amb el que seria raonable,

el qual incorpora atributs com ara l'equitat o l'estabilitat”

GRÈCIA: RACIONAL O RAONABLE?

Una multitud de manifestants reunits davant el Parlament el 30 de juny del 2011 a Atenes (Grècia)

ARNO BURGI / EFE

El problema del deute sobirà grec continua sense resoldre's. El pla proposat per Alemanya i França consisteix a canviar els bons existents per una barreja d'efectiu i d'un nou bo a un termini més llarg, un nou bo que algun comentarista ha comparat amb els actius tòxics que tant mal han fet. Una agència de ràting ja ha advertit que considerarà l'operació com un impagament, i que rebaixarà la qualificació del deute en conseqüència. El Banc Central Europeu (BCE) –que no pot acceptar un paper de qualitat inferior– contesta que no es donarà per al·ludit mentre les altres agències amb les quals té tractes no diguin res: una esquivada com a mínim pintoresca.

El problema de fons –l'enormitat de la massa de deute a la qual ha de fer front l'Estat grec– continua intacte. Si podia haver-hi dubtes, abans de la proposta francoalemanya, de la capacitat de l'economia grega per generar l'excedent necessari per tornar el deute, no s'ha de pensar que la proposta alleugereixi la càrrega. Amb l'allargament dels terminis no n'hi ha prou: cal reduir el valor nominal (descompte, quitament o haircut) o reduir el tipus d'interessos. Els observadors desinteressats –suposant que en quedi algun– sembla que es-

tan d'acord que aquesta solució només retardarà el moment de l'impagament. D'altra banda, mentre no es produeixi, Grècia estarà subjecta a un programa d'ajustament fiscal que, si pot ser beneficiós en el futur, resultarà en un present més aviat ombrívol; com més es prolongui, més important serà el risc de conflicte social.

Tant anar i venir no ha estat sense objecte. El deute grec va perdre una gran part del seu valor quan la gent es va adonar que és molt difícil que la paguin; durant més d'un any hem estat veient com repartir aquesta pèrdua de valor entre deu-

El deute grec va perdre una gran part del seu valor quan la gent es va adonar que és molt difícil que la paguin

tors i creditors. Un impagament faria recaure aquesta pèrdua sobre els creditors –bancs grecs, francesos i alemanys–, un rescat amb càrrec a un fons de l'eurozona faria recaure la pèrdua sobretot en el contribuent alemany –ja que d'aquí vindria la contribució més important a aquest fons– i la proposta francoalemanya fa recaure una part de la pèrdua més gran que l'anterior sobre els bancs fran-

cesos, que tenen una part més gran del deute grec.

L'última proposta pretén estabilitzar la situació, de manera que, durant un any, la banca privada pugui anar desfent-se de les carteres de deute grec, que comprarà el Banc Central Europeu (BCE); quan ja sigui el creditor més important, l'impagament deixarà de ser una amenaça per a l'estabilitat del sistema financer i per als beneficis de les entitats que el componen.

Si un s'atén a l'actuació de les parts, haurà de convenir que la solució proposada és racional: cadascú ha obrat de la millor manera per cobrir els objectius. El BCE salva la cara i compleix amb la funció de guardià de l'estabilitat del sistema financer; la banca creditora salva la caixa i compleix amb l'objectiu de preservar el patrimoni dels accionistes; les agències de ràting intenten brunyir una reputació irremediablament tacada per l'actuació anterior a l'inici de la crisi. La pèrdua que resultarà d'un impagament s'haurà traslladat al BCE i, en última instància, al contribuent de l'eurozona; l'únic que, malgrat la doble condició de ciutadà lliure i de consumidor sobirà, no té res a dir en aquest assumpte.

Però per molt racional que pugui semblar, ni és una solució de debò, perquè no fa res més que ajornar el desenllaç, ni és una solució equitativa, perquè els res-

ponsables principals de la crisi –els governs fiscalment irresponsables i entitats financeres que confiaven en un rescat– seran els que en resultaran menys perjudicats. Resulta, doncs, que una solució racional pot, alhora, tenir grans defectes. La clau d'aquesta aparent paradoxa –paradoxa, ja que tendim a pensar que racional vol dir *immillorable*– cal buscar-la en un abus del llenguatge: racional per a algú significa avui “que resulta en el seu màxim benefici”.

Anomenem racionalitat el que no és sinó racionalitat instrumental: la que serveix per trobar el millor camí per arribar a una

Ni és cap solució de debò, perquè només ajorna el desenllaç, ni és cap solució equitativa

finalitat ja donada per endavant; en el nostre temps, i en el context de l'economia de mercat, aquesta finalitat donada és la recerca del màxim benefici individual, i aquesta combinació –un concepte estret de racionalitat i una gamma encara més estreta d'objectius– és la que ens porta a situacions com la del deute grec, que pot acabar molt malament.

Si la solució anterior és racional, hauriem de convenir que no

és raonable: posa en perill el projecte europeu, que és per damunt de tot un projecte de convivència pacífica; condemna els ciutadans grecs a un llarg període, no ja d'austeritat, sinó probablement de pura estretor; apareixerà davant gairebé tothom com una solució manifestament injusta. En definitiva, anteposa el dret a la integritat d'uns beneficis per davant de béns que es consideraria que són superiors.

Si volem trobar una solució satisfactòria, caldrà que ampliem el criteri de racionalitat fins que coincideixi amb el que seria raonable, que incorpora atributs com l'equitat o l'estabilitat. També caldrà ampliar les finalitats des del benefici individual fins a algun concepte més ampli, que tingui en compte que vivim en societat.

No s'ha de pensar que aquesta ampliació de conceptes és incompatible amb l'economia de mercat. Al contrari: els primers pensadors d'aquesta economia de mercat, que van definir les condicions que havien de complir els mercats competitius i van crear els instruments que encara avui serveixen de base per al tràfic mercantil van imaginar-se una economia competitiva, però orientada, no al màxim benefici individual, sinó a aquest concepte que fa de tant mal definir com és el bé comú. Un concepte al qual caldrà tornar si volem trobar solucions de debò als problemes que ens sotgen.